

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT PHSZICHIÁTRIAI SZAKKÓRHÁZ

Milyen út vezetett az egykori tébolydától az európai szinten elismert szakkórházig?

Kórházunk épülete eredetileg neobarokk-klasszicista stílusban, megyeháza céljaira épült, az olasz Salvatore Április tervei alapján. A helytartótanács 1780-ban összeírta a Szabolcs a megyében tevékenykedő kőműves és ácsmestereket abból a célból, hogy rávegye őket inasok betanítására és legények alkalmazására. A megye négy járásában összesen 11 kőművest és 9 ács mestert találtak, az előbbieket 5, az utóbbiakat 7 inast tartottak. A Nagykállóban dolgozó Giuseppe Április is csak egyetlen inast tartott, holott ő nem csak a megyének és az egyháznak dolgozott, magánépíttetői is akadtak. Mellette nagyobb munkára csak Nyíregyházán van még két kőműves és egy ács. A többi falusi kerékgyártó és szekérfaragó, akik mellékesen ács munkát is vállalnak. Az építőipar ilyen csekély mértéke érthető a XVIII. Században a paraszti építkezés hagyományos anyagból (fa, sár, fonás, nád, zsúp, szalma) és ugyancsak hagyományos módon (kalács munka) paraszti barkácsolók kezemunkájával történt. Amint láttunk még jobb módú nemesek is így építkeztek.

Nagyobb középületek csupán egyet emeltek, a nagykállói megyeházát, amely végül is három építési fázisban, száz év alatt nyerte el ma látható alakját. Az építés kezdete 1739-re tehető, de már akkor is egy évtizede szorgalmazta a kormányzat, hogy a megyének legyen állandó székhelye, a levéltárának őrzésére megfelelő épülete. A megye sem nagyon akarta, a mezőváros is tiltakozott ellene, félve a várható nagy megterheléstől, amit a megyegyűlések alkalmából a beszállásolás jelentette volna lakói számára. Telke sem volt. Végül a szepesi kamara és a helytartótanács közbelépésére és a Kállai család által jelképes bérösszegért felajánlott telken megkezdődhetett az építkezés.

1734-ben már megkötötték a szerződést a tégláégetővel.

Az első szakaszban a mai épület homlokzati földszinti része épült meg, ez 1753-ban már készen volt, de sok hiánnyal. Egyes szobák bolthajtásai beomlottak, a kémények sem voltak felépítve, a tetőn a helyük fedetlen állott.

1757-ben Csemők Vince debreceni kőművesmester felmérése szerint azonban ez a rész már készen volt.

Ez évben egy debreceni tégláégető mesterral újabb szerződést kötöttek 200 ezer darab téglára égetésére, ami a további bővítést jelzi, de a bővítéshez csak 1768-ban fogtak hozzá.

1768. szeptember 5-én mutatta be az új épület modelljét és a következő év tavaszán Ungvárról ideérkezett Salvatore Április megkezdte a tervrajzok elkészítését.

Ez évben folyt „valami” építkezés, mert a napszámbérek kifizetésével és a munka ellenőrzésével Schernberger Ferenc levéltáros volt megbízva - és az utána maradt iratokból az építés menete nyomon kísérhető. Ebből látszik, hogy 1782- 1787 között akkor már Giuseppe Április vezetésével elkészült a homlokzati rész emelete, boltozatos szobáival, díszes francia fedelével és a két udvari szárnyon egy-egy kisebb földszintes rész. 1787-ben ezekre is emeletet kívánunk építeni, de erre csak 1832-ben született végleges határozat. Inkább sejtjük, mint tudjuk, hogy ez a bővítés és a ráépítés csak 1843-ra fejeződött be.

Az épület berendezéséről nem sokat tudunk. Többször is átalakították és töredékes leltárak szegény hivatali bútortárat említenek. 1795-ben a főispán szállásul szolgáló szobák látszanak némi kényelemmel berendezettnek. A nagy tanácstermet célszerűtlen akusztikája miatt csak 1845-ben rendezték be gyűlésteremnek, akkor készült a karzat is. A megyeháza XVIII. sz.-i berendezéseiből csak a levéltár őrzésére szolgáló ládák és szekrényekből maradt meg napjainkig néhány darab. Az iratok őrzésére szolgáló puhafa szekrényeket Schernberger

tervezte. A polcokkal ellátott és egymásra rakható ládák két oldalára erős vaskarikák voltak csavarozva, hogy veszély esetén az ezeken átdugott farudakkal négy-nyolc ember iratokkal együtt vállon kihordhassa őket. A megyeháza díszítésére 1784 táján a Wrabetz Ferenc festővel elkészítették a két honfoglaló vezér nagyméretű olajképét is. Ezek, sok viszontagságot átvészelt állapotban, ma a Jósza András Múzeum gyűjteményében találhatók.

A megye székhelyét 1876-ban áthelyezték Nyíregyházára, felszabadult megyeházát Jósza András a megye akkor tiszti főorvosa ajánlotta fel a köz, az egészségügy számára, így történhetett, hogy Lipótmező, Újpest és Nagyszeben ut Nagykállóban létesült legkorábban elmeorvóintézet. Kezdetben a nagykállói létesítmény is Lipótmezőhöz tartozott, annak fiókintézeteként működött. 1895 végén 30-40 beteggel kezdődött a gyógyító munka. Az első betegeket Nagyszebenből és Lipótmezőről hozták ide. Majd a '20-as években lett önálló, s 1953-ban jutott mai nevéhez és formájához megyénk egyik leghíresebb intézménye. Az első igazgató főorvos Dr. Borosnyai Gábor volt.

1896. március 1-jén 110, évvégéig 133 beteget gyógyítottak. 1921-ben elkészült egy negyven ágyas férfi pavilon. Így az ágyak száma 340-re emelkedett.

A II. világháborúban az épület nagyon megsérült. 1945-ben az ideiglenes kormány támogatásával újjáépült, és év végére már 321 beteget ápoltak. A kórház neve Állami Elme- és Ideggyógyintézetre változik. Év végére 440-re nő az ágyszám, és 7-re az orvosi állások száma.

1963-ban szervezik meg a konzíliumi rendszert. 1970-ben 50 ágyas belgyógyászati osztályt indítottak. Az összágyszám , ekkor 510 volt, 10 orvos, 102 szakdolgozó és 78 egyéb dolgozó látta el a feladatokat. 1976-ban a kállósejéni telephellyel gazdagodik az intézet. Az ágyszám ezzel 610-re , emelkedik.

Sok energiát és pénzt fordítottunk a számítógépes nyilvántartás és adatfeldolgozás korszerűsítésére. Mindez lelki, szellemi és anyagi megpróbáltatást jelentett. Ezt tanúsítja az ISO 9002-es minőségbiztosítási szabvány tanúsító okirata.

Kórházunkban a következő osztályok és szolgáltatás található:

- Phszichiátriai osztály
- Phszichoterápiás osztály ' • Addiktológiai osztály
- Krónikus ús rehabilitációs osztály ' • Gerontopszichiátriai osztály ' • Diagnosztikusegységek
- Szociális munkás csoport ' • Mentálhiénés szakrendelés és „támasz" ' • Fiziko- és mozgásterápia
- Foglalkoztatásterápia ' • Gyógyszertár

(Forrás: „Színes vidéki kalauz” Nagykálló és vidéke bemutatása)